

T.B.M.M.
CUMHURİYET HALK PARTİSİ
Grup Başkanlığı
Tarih : 12 Haziran 2023
Sayı : 3

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Bakanlık İle Bağdaşmayan İşler Hakkında Kanun Teklifi gerekçesi ile birlikte ilişikte sunulmuştur.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

M. Bakan
Av. Murat BAKAN
İzmir Milletvekili

TBMM BAŞKANLIĞI	
Tali Komisyon	
Esas Komisyon	Anayasa
Tarih: 16-6-2023	Esas No: 2/4

T B M M KANUNLAR ve KARARLAR BSK.LIGI
12 Haziran 2023
Numara:

T B M M GENEL EVRAK
12 Haziran 2023
No: 1228234

GENEL GEREKÇE

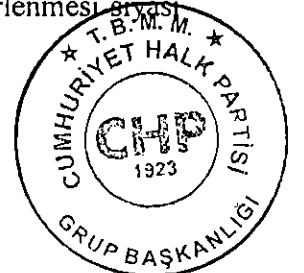
Demokrasinin özü olan anayasal denge ve denetim mekanizmalarının amacı devlet erklerinin birleşmesinden doğacak keyfiliğe engel olmaktır. Bu anlamıyla, Anayasal denge ve denetim mekanizmaları, bireylerin açık, saydam ve hesap verebilir siyasi iktidarlara yönetilmelerini ve denetlenmelerini güvence altına alarak, otorite-özgürlük dengesini koruyan bir işleve sahiptir.

Türkiye’de hükümet sistemi, 16 Nisan 2017 referandumuyla onaylanan 21 Ocak 2017 tarih ve 6771 sayılı Anayasa Değişikliği Kanunuyla değiştirilmiş, yeni sistem “Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi” olarak adlandırılmıştır. Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi, bütün hükümleriyle birlikte, 9 Temmuz 2018 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Getirilen değişiklikle Bakanlar ve Bakanlar Kurulu’nu denetleme hak ve yetkisi, TBMM’nin elinden alınmıştır. Denetlemenin en önemli unsurlarından gensoru kaldırılmıştır. Cumhurbaşkanı bakanları atayıp, görevden alırken Bakanlar, doğrudan kendisini atayan Cumhurbaşkanı’na karşı sorumlu kılınmıştır.

Daha önce, 550 milletvekili olan TBMM’nin yüzde 10’u, yani 55 milletvekili Meclis soruşturması isteyebilmekte, Genel Kurula katılan milletvekillerinin salt çoğunluğuyla komisyon kurulması ve soruşturma yapılması kararı alınabilmekte; soruşturma komisyonunun çalışmalarını bitirmesinden sonra Yüce Divana sevk için salt çoğunluk (276) gerekmektedir. Yeni sistemde ise, Cumhurbaşkanı Yardımcısı ve Bakanların suçları nedeniyle meclis soruşturması talep edilebilmesi için önce Meclis üye tamsayısının salt çoğunluğu gerekmektedir. Başka bir ifadeyle 600 milletvekilinden 301’inin bu yönde talebi olmalıdır. Bu gerçekleşirse Meclis soruşturması açılması için beşte üç çoğunluk aranacaktır. Başka bir ifadeyle 360 milletvekili onay verdiğinde soruşturma açılabilir. Yüce Divana sevk etmek için ise üçte iki çoğunluk yani 400 milletvekilinin onayı gerekmektedir. Eski ve yeni sistemin rakamları karşılaştırıldığında, Meclis soruşturmasının etkili bir denetim yolu olmasının zor hale geldiği açıktır. Cumhurbaşkanı Yardımcıları ve Bakanların görev suçları ve görevleriyle ilgili olmayan kişisel suçları arasında ayırım yapılmaktadır. Bu kişilerin görev suçlarında yukarıda açıklanan meclis soruşturması usulü, kişisel suçlarda ise yasama dokunulmazlığı hükümleri uygulanmaktadır. Görüldüğü üzere bakanlar bir anlamda koruma zırhına alınmıştır. Sadece Cumhurbaşkanı’na karşı sorumlu ve TBMM’nin denetimine karşı adeta koruma zırhına sahip olan bakanların makam ve nüfuzlarını kendileri için kullanmalarının önünde bir engel bulunmamaktadır.

Örneğin; Ticaret Bakanı, bizzat Ticaret Bakanlığı tarafından doğrulanan iddialar üzerine 21 Nisan 2021 tarihinde Cumhurbaşkanlığı Kararı ile görevinden alınmıştır. Bakanlığın, görevden alınan bakanın ve eşinin ortak olduğu Nanoksia Biyoteknoloji Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi’nden ve piyasa fiyatının oldukça üzerinde tutarla dezenfektan satın aldığı ortaya çıkmıştır. Bakan, kendi Bakanlığına fahiş fiyattan dezenfektan satmıştır. İhale süreciyle ilgili şeffaflık bulunmadığı gibi, Kamu İhale Kanunu hükümlerine uygun olup olmadığı halen karanlıktır. İhale mevzuatına ve etik kurallara aykırı bir işlemin yanı sıra bir kamu zararına neden olduğu açıktır. Makam, görev ve nüfuzu gereklerine aykırı olarak kendi veya yakınının avantajına kullanmak hem sektördeki diğer kişilerin mağduriyetine hem de kamunun zarar etmesine yol açtığını göstermektedir.

Sonuç olarak, 3069 sayılı Türkiye Büyük Millet Meclisi Üyeliği ile Bağdaşmayan İşler hakkında Kanun varken Bakanlar için böyle bir kanuni düzenleme bulunmamaktadır. Yürütmenin kamu kaynaklarını kullanıyor olması sebebiyle “bakanlık ile bağdaşmayan işlerin” belirlenmesi siyasi ahlak bakımından da büyük bir eksikliği telafi edecektir.

MADDE GEREKÇELERİ

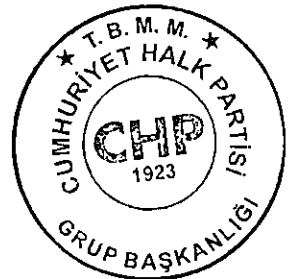
MADDE 1- Madde ile, Bakanlık İle Bağdaşmayan İşler Hakkında Kanun Teklifinin amaç ve kapsamı belirtilmiştir.

MADDE 2- Bakanlık ile Bağdaşmayan işler belirtilerek, makam nüfuzunun kötüye kullanılmaması için yükümlülük ve görevlerinin uygun hale getirilmesi amaçlanmıştır.

GEÇİCİ MADDE 1 - Yasaklanan herhangi bir yükümlülüğü üstlenmiş bulunan bakanların durumlarını Kanuna uygun hale getirmesini düzenlemektedir.

MADDE 3- Yürürlük maddesidir.

MADDE 4- Yürütme maddesidir.

BAKANLIK İLE BAĞDAŞMAYAN İŞLER HAKKINDA KANUN TEKLİFİ

Amaç ve kapsam

MADDE 1- (1) Bu Kanunun amacı, bakanların yapamayacakları görev ve işleri belirlemektir.

Bağdaşmayan işler

MADDE 2- (1) Bakanlar, kamu kurum ve kuruluşlarında; Devletin veya diğer kamu tüzelkişilerinin doğrudan doğruya ya da dolaylı olarak katıldığı teşebbüs ve ortaklıklarda; özel gelir kaynakları ve özel imkânları kanunla sağlanmış kamu yararına çalışan derneklerin ve Devletten yardım sağlayan ve vergi muafiyeti olan vakıfların, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ile sendikalar ve bunların üst kuruluşlarının ve katıldıkları teşebbüs veya ortaklıkların yönetim ve denetim kurullarında görev alamazlar, vekili olamazlar, herhangi bir taahhüt işini doğrudan veya dolaylı olarak kabul edemezler, temsilcilik ve hakemlik yapamazlar.

(2) Bakanlar birinci fıkrada belirtilen kurum ve kuruluşlarda; genel sekreter, sekreter veya benzeri herhangi bir nam altında hiçbir yönetim görevi alamazlar; ücret karşılığı iş takipçiliği, komisyonculuk, müşavirlik yapamazlar; Devletin şahsiyetine karşı işlenen suçlar ile zimmet, ihtilas, irtikap, kaçakçılık ve döviz suçları gibi Devletin maddi çıkarlarıyla ilgili davalarda Devlet aleyhine vekil olamazlar; serbest mesleklerini icrada, ferdi işletmelerini idarede bakanlık unvanlarını kullanamazlar.

(3) Bakanların, kendileri eşleri ve üçüncü dereceye kadar kan ve ikinci dereceye kadar kayın hısımları ile evlatlıkları ve evlat edinenleri, ortakları ile şirketleri, Cumhurbaşkanlığı, Bakanlıklar, kamu kurum ve kuruluşları, Devletin veya diğer kamu tüzelkişilerinin doğrudan doğruya ya da dolaylı olarak katıldığı teşebbüs ve ortaklıkları tarafından 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'na göre açılan her türlü ihaleye katılamazlar.

(4) Bakanların yapamayacakları işlere ilişkin diğer kanunlarda yer alan hükümler saklıdır.

Geçiş hükmü

GEÇİCİ MADDE 1- (1) 2 nci maddenin birinci, ikinci ve üçüncü fıkraları kapsamında yasaklanan herhangi bir yükümlülüğü üstlenmiş bulunan bakanlar mevcut durumlarını altı ay içinde bu Kanuna uygun hale getirirler.

Yürürlük

MADDE 3- (1) Bu Kanun yayımından altı ay sonra yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 4- (1) Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

